

Wat is Integrale Psychiatrie?

- Integreren van complementaire en / of alternatieve geneeswijzen (**CAG**) in de reguliere psychiatrie
- Op basis van wetenschappelijk onderzoek naar effectiviteit en veiligheid

R. Hoenders, CIP, Lentis

Wat is het niet?

- IP is dus niet een nieuwe naam voor alternatieve geneeswijzen!
- IP is ook niet het klakkeloos accepteren van allerlei onbewezen therapieën
- Visolie of vitamines erbij geven is niet hetzelfde als IP

R. Hoenders, CIP, Lentis

Definitie CAG

*Diagnose, behandeling en/of preventie die **complementair** is aan reguliere geneeskunde door bij te dragen aan een gemeenschappelijk geheel, door te voorzien in een behoefte waarin regulier niet voorziet of door andere basisconcepten (**alternatief**) van geneeskunde toe te passen"*

(Ernst, 1995).

R. Hoenders, CIP, Lentis

Onderscheid C en A (CAG)

- **Complementair:** verklaringsmechanisme wel begrijpelijk, redelijke bewijsvoering, matige acceptatie, vanwege sociale, politieke of ideologische redenen geen onderdeel regulier
- **Alternatief:** Geen onderdeel regulier, verklaringsmechanisme anders, twijfel over bewijsvoering, weinig acceptatie

(Lake, 2006)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Indeling CAG

1. Biologisch
2. Mind Body
3. Energetisch
4. Manueel
5. Gehele systemen

(NCCAM, 2006)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Gebruik van CAG

- 40-70% wereldbevolking gebruikt CAG
- 10-15% naar **alternatief** therapeut
- 30-40% zelfstandig gebruik (vooral **complementair**)
- Nederland: 1 miljoen gaat naar alternatief therapeut, vele miljoenen zelfstandig gebruik

R. Hoenders, CIP, Lentis

Enquete: CAG gebruik in de GGz

- 589 patiënten poli Gr Zuid, respons 39%
- 42% gebruikte CAG in afgelopen jaar
- Vooral supplementen, kruiden, homeopathie, reiki en aurahealing
- 80% ervaart een matig tot sterk effect
- 53% wil meer info over CAG van de GGz
- 47% vindt dat GGz CAG moet aanbieden

Hoenders, Appelo & Milders, Complementaire en Alternatieve Geneeswijzen en psychiatrie; felten en meningen, *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 2006, 48, 9, 733-737

R. Hoenders, CIP, Lentis

Enquete: CAG gebruik bij huisarts

- 900 pat ; respons 30% (270)
- 62% gebruikt 1 of meer CAG
- Niet vertellen: 47% C, 71% A
- Reden: niet belangrijk 61%, angst voor negatieve reactie 33%
- 65% : huisarts moet meer info en advies geven over CAG; 67% : huisarts moet zelf CAG aanbieden

Borgemeester, Hoenders, Appelo (2008). Complementaire en alternatieve geneeswijzen in de huisartsenpraktijk (ingediend voor publicatie)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Redenen voor gebruik CAG 1

Ontevredenheid met regulier:

1. Bijwerkingen
2. Niet (altijd) effectief
3. Slechte communicatie
4. Wachtlijsten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Redenen voor gebruik CAG 2

Aantrekkelijk bij alternatief (1):

1. Betere relatie met therapeut
2. Actieve participatie, meer controle over klachten
3. Overeenkomstige levensvisie (holisme, spiritualiteit)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Redenen voor gebruik CAG 3

Aantrekkelijk bij alternatief (2):

4. Intuïtief acceptabele "rationale"
5. Natuurlijke karakter
6. Meer tijd, gelijkwaardigheid en aandacht voor de persoonlijke ervaring van ziek zijn

R. Hoenders, CIP, Lentis

Vertellen over gebruik CAG?

- 60-75% pat. vertelt gebruik CAM niet (VandeCreek, 1999 / Wetzel, 2003)

- **Redenen:**

- “Angst voor kritiek”
- “bang uitgelachen worden”
- “Hij zou het niet begrijpen”
- “Hij hoeft het niet te weten”

R. Hoenders, CIP, Lentis

Regulier	Alternatief
Wetenschap	Oude tradities
Bestrijden ziekte	Stimuleren gezondheid
Technologie	Natuurlijk
Therapeut = expert	Client / patient = expert
Reductionistisch	Holistisch
Materie / mechanistisch	Energie / vitalisme

R. Hoenders, CIP, Lentis

Zijn de verschillen categoriaal of dimensioneel?

De verschillen tussen CAG en regulier lijken vooral dimensioneel te zijn. Alleen de gebruikte verklaringsmodellen lijken wel categoriaal te verschillen :

Mechanisme versus **Holisme**
(Reductionisme) (Vitalisme)

Hoenders, Willgeroth & Appelo, 2008, Reguliere en Alternatieve geneeswijzen; een vergelijking van paradigma's en werkwijzen (geaccepteerd voor publicatie in JACM)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Concurreren?

Regulier over alternatief:

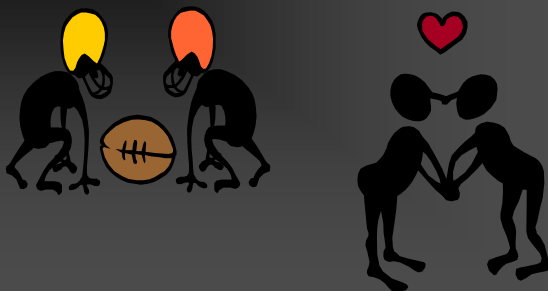
Kwakzalverij en niet bewezen! Misleiding en misbruik.

Alternatief over regulier:

Schadelijk, vaak ineffectief en geen aandacht voor de patiënt!

R. Hoenders, CIP, Lentis

CONCURRENEN of SAMENWERKEN?



Samenwerken?

- “Het Beste van Twee Werelden”!
- “En-en”! (ipv “of-of”)
- “Combining the strengths of both systems and balancing their weaknesses” (Owen, e.a., 2001)
- “Skillful mix of both” (Weil ea, 2005)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Regulier “strength”

- Goede wetenschappelijke onderbouwing
- Nieuwe inzichten, nieuwe technologie
- Goede infrastructuur
- Past goed bij visie van sommige patiënten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Regulier “Weakness”

- Therapeutische relatie “onder druk”
- Bijwerkingen
- Artsen zijn toenemend ontevreden
- Niet altijd voldoende resultaat

R. Hoenders, CIP, Lentis

Alternatief “strength”

- Goede therapeutische relatie
- Weinig bijwerkingen
- Goedkoop
- Past goed bij visie sommige patiënten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Alternatief “weakness”

- Te weinig wetenschappelijke onderbouwing
- Ongefundeerde “claims”
- Slechte infrastructuur:
 - opleidingen,
 - beroepsverenigingen,
 - klachtenrecht,
 - uniformiteit, standaardisering producten

R. Hoenders, CIP, Lentis

Integrale Psychiatrie

- Integreren van complementaire en / of alternatieve geneeswijzen (CAG) in de reguliere psychiatrie
- Op basis van wetenschappelijk onderzoek naar effectiviteit en veiligheid
- Gebaseerd op Integrative Medicine

R. Hoenders, CIP, Lentis

Integrative Medicine

- Integrative Medicine is the practice of medicine that reaffirms the importance of the relationship between practitioner and patient, focuses on the whole person, is informed by evidence, and makes use of all appropriate therapeutic approaches, healthcare professionals and disciplines to achieve optimal health and healing.

Consortium Academic Health Centers of North America; 2005

R. Hoenders, CIP, Lentis

Integrative Medicine

- Wereldwijde beweging in de reguliere gezondheidszorg
- Consortium Academic Health Centers of North America; 2008: nu 39 academische ziekenhuizen
- www.imconsortium.org
- <http://nccam.nih.gov/>
- www.apacam.org

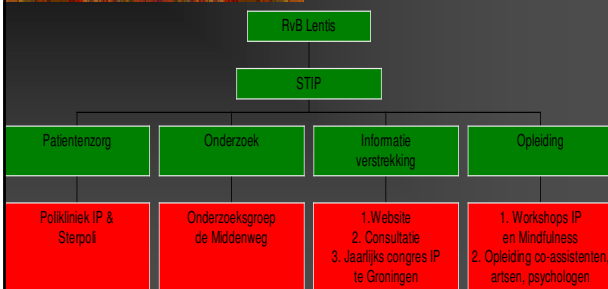


R. Hoenders, CIP, Lentis

- In 2005 dachten wij:
- Laten wij dit ook gaan doen!

R. Hoenders, CIP, Lentis

Project IP van Lentis



R. Hoenders, CIP, Lentis

1. Informatie verstrekking

Jaarlijks congres Integrale Psychiatrie, Martiniplaza te Groningen:

- 29 maart 2006: “Het beste van twee werelden”
- 9 mei 2007: “Op zoek naar nieuwe mogelijkheden”
- **3 dec 2008: “Nieuwe perspectieven op Lichaam en Geest”**

R. Hoenders, CIP, Lentis

2. Opleiding en training

- Bijdrage aan opleiding van co-assistenten, artsen (1), (GZ) psychologen (2), psychiaters en nurse practitioners (2)
- Workshops en lezingen over Integrale Psychiatrie en mindfulness

R. Hoenders, CIP, Lentis

3. Onderzoek; “de Middenweg”

- Olv Martin Appelo, hoofd wetenschappelijk onderzoek Lentis
- Twee psychiaters/promovendi
- Psycholoog, nurse practitioner
- Diverse stagiaires (studenten)
- Samenwerking UMCG en RuG

R. Hoenders, CIP, Lentis

4. Patiëntenzorg (1)

Regulier opgeleide, ervaren therapeuten,
BIG geregistreerd, kennis van CAG:

Psychiaters, psychologen, gespecialiseerde
verpleegkundigen, lichaamsgericht
therapeut, arts-assistent (totaal 16)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Patientenzorg (2)

- Totaal in zorg: 300
- Nieuwe pat per maand: 15
- Diagnose: zeer divers!!, onder meer stemmingsstoornissen, PTSS, burn out, somatoforme st, persoonlijkheids st., psychose

R. Hoenders, CIP, Lentis

De kern van IP

1. Herwaarderen en optimaliseren van de therapeutische relatie
2. Toepassen van regulier en CAG op basis van EBM
3. Focus op oplossingen, welzijn en gezondheid
4. In een "healing environment" met zoveel mogelijk dimensies van het bestaan betrokken

Hoenders, Appelo & Brink van den (2008). *Integrale Psychiatrie in de praktijk*.
(geaccepteerd voor publicatie)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 1: Therapeutische relatie

- Herwaarderen en optimaliseren van de therapeutische relatie die door ons enthousiasme voor wetenschappelijk onderzoek wat uit het oog verloren is geraakt
- Tijd, aandacht, gedeelde visie
- 'Empowerment'

Met behulp van de "Vragenlijst Centrum Integrale Psychiatrie" van Lentis

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 2 Toepassen van regulier en CAG obv EBM

- CAG obv EBM? Dat lijkt een contradictio in terminis??

CAG = Complementaire en alternatieve geneeswijzen
EBM = Evidence Based Medicine

R. Hoenders, CIP, Lentis

Onderscheid C en A (CAG)

- **Complementair:** verklaringsmechanisme wel begrijpelijk, redelijke bewijsvoering, matige acceptatie, vanwege sociale, politieke of ideologische redenen geen onderdeel regulier
- **Alternatief:** Geen onderdeel regulier, verklaringsmechanisme anders, twijfel over bewijsvoering, weinig acceptatie

(Lake, 2006)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Wat is EBM?

- Twee verschillende definities..

R. Hoenders, CIP, Lentis

Evidence Based *Medicine* (EBM)

- 1. Best beschikbare bewijs voor verschillende beschikbare therapieën
- 2. Voorkeuren en wensen van patient
- 3. Klinische ervaring en expertise van therapeut

(Sacket ea, 2000)

R. Hoenders, CIP, Lentis

“Evidence Based”..

- Alleen therapieën toepassen die wetenschappelijk ‘bewezen’ zijn;
- Lees:
Er zijn 2 of meer dubbel blinde RCT's die een significant effect boven placebo niveau aantonen

R. Hoenders, CIP, Lentis

Hierarchie van bewijsvoering

1. Cochrane review
2. Systematische review of meta-analyse
3. RCT
4. CT zonder randomisatie
5. Cohort of case control studie
6. Onvoldoende bewijs (case report, expert opinion)

(Strauss & Engel, 2000 / Concato et al , 2000)

R. Hoenders, CIP, Lentis

CAG niet evidence based?

Sommige CAG zijn effectief bevonden (vooral complementair):

- Sint Janskruid, Kava, Valeriaan, Ginkgo
- Vit B12, foliumzuur, sommige supplementen
- Acupunctuur bij misselijkheid en pijn
- Sommige Mind-Body interventies (sport, relaxatie, meditatie, neurofeedback en massage)

(Ernst, 2006 / Lake, 2006)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Stichting voor innovatief onderzoek en onderwijs van Complementaire Behandelingen WWW.IOCOB.NL



Journal of Clinical Epidemiology 58 (2005) 777-784

Journal of Clinical Epidemiology

Systematic reviews involving complementary and alternative medicine interventions had higher quality of reporting than conventional medicine reviews

Margaret L. Lawson^a, Ba¹ Pham^{b,c}, Terry P. Klassen^d, David Moher^{a,c,e,*}

R. Hoenders, CIP, Lentis

De kern van IP

- 1. Herwaardenen en optimaliseren van de therapeutische relatie
- 2. Toepassen van regulier en CAG op basis van EBM
- 3. Focus op oplossingen, welzijn en gezondheid
- 4. In een "healing environment" met zoveel mogelijk dimensies van het bestaan betrokken

Hoenders, Appelo & Brink van den (2008). *Integrale Psychiatrie in de praktijk*.
(geaccepteerd voor publicatie)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 3 Gezondheid en oplossingsgericht

- Gezondheidsbevorderende elementen van de Integrale Psychiatrie:

- Voeding
- Beweging
- Geweldloze communicatie
- *Meditatie en relaxatie*
- Oplossingsgericht werken

Met behulp van registraties en het "Leefstijlprogramma" van Lentis

R. Hoenders, CIP, Lentis

Ad 4 Dimensies

- Biologisch
- Psychologisch
- Sociaal
- Ecologisch (mens en omgeving)
- Spiritueel (zingeving, well-being)

R. Hoenders, CIP, Lentis

IP in de praktijk

- 1. Reguliere diagnostiek
- 2. Bespreken alle behandelmogelijkheden met hun level of evidence (EBM)
- 3. Ideaal BHP -> realistisch BHP
- 4. Op poli IP: regulier, leefstijl en complementair
- 5. Verwijzing naar alternatief volgens CAG protocol
- 6. Continue evaluatie

Hoenders, Appelo & Brink van den (2008). *Integrale Psychiatrie in de praktijk*.
(geaccepteerd voor publicatie)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Onderscheid C en A (CAG)

- **Complementair:** verklaringsmechanisme wel begrijpelijk, redelijke bewijsvoering, matige acceptatie, vanwege sociale, politieke of ideologische redenen geen onderdeel regulier
- **Alternatief:** Geen onderdeel regulier, verklaringsmechanisme anders, twijfel over bewijsvoering, weinig acceptatie

(Lake, 2006)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Complementair

- Kruiden en supplementen: Sint Janskruid, Valeriaan, SAMe, vitamines, visolie (NB! kwaliteit en veiligheid)
- EMDR
- Mindfulness / meditatie
- Leefstijltraining (voeding, beweging, relaxatie)
- Massage, runningtherapy

R. Hoenders, CIP, Lentis

Alternatief?

- Niet zelf in huis
- Verwijzing naar extern netwerk (in ontwikkeling)
- Uitsluitend als **toevoeging** aan regulier of complementair
- En in het kader van onderzoek
- Alles mbv het **CAG protocol**

Hoenders, Appelo, Brink van den, et al (2008) Lentis en Integrale Psychiatrie; verantwoorde toepassing van alternatieve geneeswijzen in de GGz met behulp van het CAG protocol. (ingediend voor publicatie)

R. Hoenders, CIP, Lentis

Conclusie (1)

- IP is een nieuwe benadering in de GGz waarbij obv wetenschappelijk onderzoek reguliere, complementaire en alternatieve geneeswijzen gecombineerd worden.
- Het is van groot belang om meer betrouwbare informatie over alternatieve geneeswijzen te verstrekken om de keuzevrijheid van de patient/client te vergroten en tegelijk te beschermen tegen excessen en misbruik

R. Hoenders, CIP, Lentis

Conclusie (2)

- Op het Centrum Integrale Psychiatrie van Lentis wordt gezocht naar innovatieve behandelingen op dit gebied
- De eerste ervaringen van de afgelopen twee jaar zijn positief te noemen: enthousiaste patienten, goede resultaten en een sterk groeiende vraag
- Meer goed onderzoek is noodzakelijk

R. Hoenders, CIP, Lentis

Info

Centrum Integrale Psychiatrie

Bezoekadres: Laan Corpus den Hoorn
102/2, Groningen

Postadres: Postbus 86, 9700 AB
Groningen

Tel: 050-5223135 of 06-51074192

E-mail: integralepsychiatrie@lentis.nl

R. Hoenders, CIP, Lentis

